

Ἡ Ὁρθόδοξος παράδοσις καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος.

Γέρων Θεόκλητος Διονυσιάτης.

Τώρα πού εὐρισκόμεθα εἰς τὸν 20ον αἰώνα, εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μὲ τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις του, μὲ τὰς ἰδιότυπους δομάς του, μὲ τὴν ἀλλοφροσύνην του, μὲ τὴν σύνεσίν του, μὲ τὴν ἀλογίαν του καὶ τὴν λογικὴν του, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ πῆ τίποτε νεώτερον ἀπ' ὅ,τι εἶπε. Ἀπλῶς μπορεῖ νὰ χρησιμοποῖῃ μεθόδους διαφόρους αἰ ὁποῖα ἐπιβάλλονται λόγῳ τῶν συνθηκῶν τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ὅ,τι ὅμως εἶπε διὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων, συνεχίζει νὰ τὸ λέγη καὶ σήμερα εἰς τὸν κόσμον. Ἐὰν ἀκολουθῶμεν τοὺς βίους τῶν Ἁγίων μας καὶ τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διδασκαλίαν των ἀγωνιζόμενοι νὰ οἰκειοθῶμεν αὐτὴν διὰ πείρας, τότε θὰ καταλάβωμεν τί θησαυροὺς ἔχει ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία.

Πράγματι, ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν ὠρισμένα κείμενα τῶν «μυστικῶν» Πατέρων τὰ ὁποῖα δικαιώνουν τὸν ἀσκητικὸν βίον, ὅπως τὰ κείμενα τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, πού ἀναφέρονται σ' αὐτὴν τὴν προσωπικὴν κοινωνίαν πού εἶχε μὲ τὸν Θεόν, καὶ τὰς συνεπείας αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Ἀφοῦ ἔζησεν εἰς Μοναστήριον ἀπὸ μικρὸ παιδί, μὲ τὴν ἄσκησιν, καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν Γέροντά του, τὰς νηστείας του, τὰς ἀγρυπνίας του, τὰς προσευχάς του, τὴν βαθεῖαν ταπείνωσίν του, ἔφθασε νὰ γίνῃ σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέχρι τοιοῦτου σημείου ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ τὸν ὀνομάσῃ «Θεολόγον», μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

Λέγει λοιπόν εις ἓνα σημεῖον ὁ ἅγιος Συμεών, εις τοὺς «Ὑμνοὺς Θεῶν ἐρώτων», τὸ ἐξῆς, τὸ ὁποῖον μεταφέρω ἐν μεταφράσει: «Ἀπολαύω τῆς ἀγάπης Σου καὶ τῆς ὠραιότητός Σου, καὶ εἶμαι πλήρης θείας εὐδαιμονίας καὶ θείας γλυκύτητος. Τὸ πρόσωπόν μου λάμπει ὅπως τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγαπημένου μου Ἰησοῦ. Ὄταν βυθίζωμαι μέσα εἰς τὸ φῶς Σου, τότε αἰσθάνομαι ὅτι γίνομαι ἓνα φῶς ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν Σου. Καὶ τότε βλέπω τὸν ἑαυτὸν μου ὠραιότερον ἀπ’ ὅλους τοὺς ὠραίους, πλουσιώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ δυνατώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ φῶς Σου, γίνεται ἓνα φῶς ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν Σου...»

Κοιτάξτε τί πληρότης καὶ τί αὐτάρκεια ἐν Θεῷ, τί ὀμορφιά, ὀμορφιὰ ὄχι μορφικὴ καὶ εἰκονιστικὴ ἀλλὰ ὀμορφιὰ πνευματικὴ, εἰς τρόπον ὥστε, παρὰ τὸ βάθος τῆς ταπεινοφροσύνης του, νὰ βλέπῃ τὸν ἑαυτὸν του ὠραιότερον ἀπ’ ὅλους τοὺς ὠραίους, πλουσιώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ δυνατώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας, ἐπειδὴ ζῆ μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ δὲν συμβαίνει μόνον εἰς τὸν ἅγιον Συμεών, ἀλλ’ εἰς ὅλα τὰ πλήθη τῶν ὁσίων Πατέρων, εἰς ὅσους ἐκαθάρισαν τὴν ψυχὴν τῶν ἀπὸ κάθε μολυσμόν, ἐταπεινώθησαν βαθέως καὶ ἐκοινώνησαν μὲ τὸν Θεόν.

Ὑπάρχουν ἐμπειρίαι, ὡς ἀλήθειαι καὶ ὡς ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δὲν γίνονται γνωσταὶ καὶ προσιτοὶ εἰς τὸν ἀνθρώπινον λόγον. Οὔτε ὑπόκεινται εἰς μίαν ἀνάλυσιν συλλογιστικὴν καὶ λογικὴν ἀπὸ ἀνθρώπους ἐστερημένους αὐτῶν τῶν ἐμπειριῶν. Πρέπει νὰ κοινωνήσῃ κανεὶς μὲ τὰς ἐμπειρίας αὐτάς, νὰ γίνῃ ὁ ἴδιος φορεὺς αὐτῶν τῶν Ἀγιοπνευματικῶν ἐμπειριῶν διὰ νὰ μπορῇ νὰ καταλάβῃ αὐτὰ τὰ μυστικὰ ὄργια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἁγίων.

Ἄς ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς τὴν ὑπακοὴν τὴν ὁποῖαν κάμνομεν ἡμεῖς οἱ μοναχοί. Τί εἶναι ἡ ὑπακοὴ κατὰ βάθος; Μία ἠθελημένη ἄρσις τῆς ἐλευθερίας• θυσιάζω τὴν ἐλευθερίαν μου καὶ ὑποτάσσομαι, ἄρα εἶμαι ἀνελεύθερος• ὁ ἀνελεύθερος εἶναι δοῦλος. Ἐν τούτοις, αὐτὴ ἡ πράξις τῆς ἐκουσίου δουλείας, συμφώνως πρὸς τὴν καθολικὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἑναρξις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ψυχῆς, διότι δουλεία εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων.

Όσοι, λοιπόν, υπέταξαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς αὐτὴν τὴν διαδικασίαν τῆς ἐκουσίου ὑποταγῆς, ὅσοι ἐπέρασαν μέσα ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἀσκήσεως, συνιστάμενον εἰς νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχάς, ἡσυχίαν, ταπεινωσιν, ὀνειδισμούς, μέσα εἰς τὸν χῶρον τὸν μοναστηριακὸν ἢ τὸν σκητιωτικὸν ἢ τὴν ἔρημον, γνωρίζουν τί δίδουν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὰ ὅλα, ποιὸν εἶναι τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον ἀναφύεται μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν διαδικασίαν.

Ἔτσι διεμορφώθη τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς αὐτὸ ἔπαιξε πρωτεύοντα ρόλον ὁ Μοναχισμός. Ὁ Μοναχισμός εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν καθολικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας• διαφέρει μόνον εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν ζωῆς καὶ ἀπλῶς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰς ἐγκοσμίους κοινωνίας. Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε τὸν ἐθεώρησε ὡς ὑπόδειγμα τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς, ὑπόδειγμα τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς μίμησιν (ὄχι βεβαίως ὅλων τῶν τρόπων ζωῆς του) ἀλλὰ ὅσον εἶναι δυνατόν. Δι' αὐτὸ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος μᾶς λέγει: «Φῶς μὲν μοναχοῖς, ἄγγελοι• φῶς δὲ κοσμικοῖς, μοναδικὴ πολιτεία».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι δὲν μποροῦμεν νὰ ἔχωμεν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, χωρὶς τὸν Μοναχισμόν. Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἴμεθα ἐντελῶς μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τούτοις νὰ μὴν εἴμεθα ὀρθόδοξοι• νὰ ζῶμεν δηλαδὴ μέσα εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας ἀγνοοῦντες τὰ μεγαλεῖα τὰ θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ ποὺ ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἱστορικά, θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ τεκμήρια βοοῦν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διεμόρφωσαν τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας καὶ διασώζουν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ὁρθόδοξον εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐπίπεδά της, εἶναι οἱ μοναχοὶ ἢ, ἂν θέλετε, ὄχι ὄλοι ἀλλὰ οἱ Πατέρες οἱ ἐκ μοναχῶν οἱ ὁποῖοι μέσα εἰς τὴν κάμινον τῆς ἀσκήσεώς των, μέσα εἰς τὸν θεῖον ἔρωτά των, ἐφήλκυσαν πλουσίως τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δι' αὐτὸ καὶ εἰς τὴν ὑμνολογίαν μας συνήθως λέγομεν: «Γέγονας, ὅσιε, ἔσοπτρον καθαρὸν τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐλλαμφθεὶς πλουσίως...»

Ἐπαναλαμβάνω: δὲν μποροῦμε νὰ ὀνομαζώμεθα ὀρθόδοξοι ἐὰν δὲν ἀποδεχθῶμεν τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων Πατέρων, καὶ δὲν μποροῦμεν νὰ παρεκκλίνωμεν ἀπὸ τὴν βασιλικὴν αὐτὴν πορείαν τῶν Ἁγίων Πατέρων χωρὶς νὰ διακινδυνεύσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἀντινομικὰς καταστάσεις μέσα μας ἢ νὰ περιπέσωμεν εἰς μίαν πνευματικὴν σχιζοφρένειαν.

Ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι εἴμεθα ὠραιότεροι ἀπ' ὅλους τοὺς ὠραίους, πλουσιώτεροι ἀπ' ὅλους τοὺς πλουσίους, καὶ δυνατώτεροι ἀπ' ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας ἐὰν εἰσέλθωμεν μέσα εἰς τὸν χῶρον τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καὶ δὲν ἀφήσωμεν τὰς ψυχὰς μας νὰ ἀπατῶνται μὲ πτωχοδιδασκαλίας, ἑτεροδιδασκαλίας καὶ ἑτεροθρησκείας, μὲ ἐπινοήματα ἀνθρώπων μὲ λογισμοὺς «δειλούς», κατὰ τὸν προφήτην, ἀνθρώπων ἐστερημένων κύρους καὶ αὐθεντίας. Ἡ Ὁρθοδοξία μας εἶναι μέγαν πρᾶγμα: δὲν διακρίνεται δι' αὐτάρκειαν ἐν τοῖς ἐλαχίστοις, καὶ εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἔπαρσιν τὴν ὁποῖαν προκαλοῦν μερικαὶ ἀγαθαὶ πράξεις φαρισσαϊκοῦ τύπου. Εἶναι πλούσια. Εἶναι ὁ πολύτιμος μαργαρίτης τὸν ὁποῖον ὁ Κύριός μας ἐκάλεσε νὰ ἀγοράσωμεν ἀφοῦ πωλήσωμεν πάντα. Λέγει δὲ χαρακτηριστικῶς ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης εἰς ἓνα τροπάριον του: «Γίνου, ψυχὴ μου, μεγαλέμπορος» • μεγαλέμπορος, λοιπόν • ὄχι ψιλικατζής. Γιὰ μεγάλα πρᾶγματα μᾶς ἔχει ὁμιλήσει ὁ Θεός.

Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴν ἔχωμεν αὐτὰ τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀληθινοῦ Ὁρθοδόξου, ἀπὸ τὴν ραθυμίαν μας ἢ ἄλλους λόγους. Τότε ἡ Ὁρθοδοξία μᾶς ὀδηγεῖ τουλάχιστον εἰς τὴν ταπείνωσιν: μᾶς δεικνύει τὰ μεγαλεῖα πού ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς, τὰ ὁποῖα καὶ καλούμεθα νὰ οἰκειωθῶμεν. Ὄταν δέ, διὰ ποικίλους λόγους, δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ πράξωμεν, μᾶς ὑποδεικνύει μίαν ἄλλην λύσιν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν δυστυχίαν μας: τὴν ταπείνωσιν. Μᾶς ἀπεκάλυψες, Κύριε, ἀρίστην ὁδὸν ὑψώσεως τὴν ταπείνωσιν, λέγει καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἀντιθέτως, ἐὰν θεωρήσωμεν ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἓνα θέμα δοσοληψίας μὲ τὸν Θεὸν (νὰ κάμωμεν δηλαδὴ μερικὰς καλὰς πράξεις κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, νὰ προσευχώμεθα, νὰ κοινωνῶμεν, νὰ ἐξομολογούμεθα, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκετόν), περιπίπτομεν εἰς τὴν αὐτάρκειαν, καὶ ἐνῶ εἴμεθα δυστυχεῖς, ἐλεεινοὶ καὶ γεμάτοι πάθη, αἰσθανόμεθα μίαν ἀνεσιν • αὐτὸς εἶναι ὁ φαρισσαϊσμὸς τὸν ὁποῖον ἐπισημαίνει ὁ Κύριος. Ἐνῶ ἡ ἀγία Ὁρθοδοξία μας (δηλ. τὸ αὐθεντικῶς ἐρμηνευόμενον ἅγιον Εὐαγγέλιον) μᾶς λέγει: καθαρθεῖτε ἀπὸ τὰ πάθη διὰ νὰ οἰκήσω μέσα σας • μὴν ἐμπιστεύεσθε μερικὰς ἐνεργείας ἐξωτερικὰς αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν αὐτοσκοπὸν ἀλλὰ μέσον • ἐλευθερωθεῖτε ἀπὸ τὰ πάθη διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν καρδίαν σας. Εἶναι αὐτὸ διὰ τὸ ὁποῖον προσευχόμεθα κάθε ἡμέραν: «Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας..., ἐλθὲ καὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος...».

Μὴν ἐπαναπαυώμεθα λοιπόν, καὶ ἀπατῶμεν ἑαυτοὺς μὲ μικρὰ καὶ πτωχὰ καὶ εὐτελεῖ πράγματα τὰ ὁποῖα ἄλλωστε κάμνουν καὶ οἱ «ἐθνικοί». Πρέπει νὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς μίαν διαρκῆ ἀναζήτησιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, «Οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸ ζητεῖν τὸ Θεὸν καὶ ἄλλο τὸ εὐρίσκειν, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ εὐρίσκειν, τὸ ἀεὶ ζητεῖν καὶ ἐκκαίεσθαι εἰς τὸν πόθον Ἐκείνου». Λοιπόν, ὄρος εὐρέσεως εἶναι ὁ πόθος • ὅταν ἔχωμεν πόθον, εὐρήκαμεν τὸν Θεόν. Δὲν τελειώνει ὅμως ἐκεῖ ἡ διαδικασία εὐρέσεως τοῦ Θεοῦ διότι, ὁ Θεὸς εἶναι ἀπειρος καὶ ἀσύλληπτος. Ὁ ἄνθρωπος δὲν σταματᾷ τὴν φορὰν τοῦ πρὸς τελειότητα ἀφοῦ ἡ τελειότης καὶ τῶν τελείων εἶναι ἀτέλεστος. Δι' αὐτὸ ἡ ζωὴ τῶν ἀληθινῶν ὀρθοδόξων εἶναι ζωὴ πεινῶντων καὶ διψῶντων τὸν Κύριον. Καὶ ὅταν δὲν τὸν εὐρίσκουν καὶ στενάζουν καὶ πενθοῦν καὶ φωνάζουν μαζὶ μὲ τὸν Δαυΐδ, «Πότε ἤξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ», ἢ πάλιν «Ὡς ἡ ἔλαφος ἐπείγεται ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μου σὲ διψᾷ, ὁ Θεός», ἢ ὅπως ἡ νύμφη εἰς τὸ Ἄσμα Ἀσμάτων λέγει, «Τετρωμένη ἀγάπης εἰμὶ ἐγώ..., εἰς ὁσμὴν μύρων σου δραμοῦμαι...» (τρέχω ὀπίσω Σου Χριστέ μου)!...

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἄπ. Παῦλος αὐτὸ λέγει: «Διώκω εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ» (τρέχω διὰ νὰ κάμω ἰδικόν μου ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἰ. Χριστὸς μὲ ἔκαμε ἰδικόν του). Καὶ ἀκόμη, «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπόν, διώκω...» (Φιλιπ. 3:12-14). Ξεχνῶ ὅτι ἔχω κάμει, τὰ ἀθλήματα τὰ μεγάλα, καὶ κρατῶ μόνο ἓνα πράγμα: τὴν γνῶσιν τῆς ἀθλιότητός μου. Ἔνας γίγας, ὁ Παῦλος, ἐκράτει μόνον τὴν γνῶσιν τῆς ἀθλιότητός του. "Ὅταν εἶχεν ἀνεβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, ὅταν ἔγινε αὐτὸ πού ἦτο, ὁ θεῖος Παῦλος, τότε ἔλεγεν, «οὐκ εἰμὶ ἄξιος καλεῖσθαι ἀπόστολος», καὶ «ἔσχατον πάντων, ὡσπερὶ τῷ ἐκτρωμάτι, ὠφθῆ ὁ Χριστὸς κάμοί» (Α' Κορ.15,9).

Αὕτη εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία μας.

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλία πού εἶχε κάμει στὴ Λεμεσό τὸ Νοέμβριο τοῦ 1981 ὁ πατὴρ Θεόκλητος Διονυσιάτης.)

Πηγή : <http://alavastron.blogspot.com>